

New age som utfordring til en kristen naturforståelse

Livsynskaos og kristentro i et post-sekulært samfunn

ARILD ROMARHEIM

Det handler om jorda. Takket være moderne romfartsteknologi kan vi se den fotografert som en lysende perle mot en mørk bakgrunn av nattsvart kosmisk uendelighet.

Her bor mennesker av ulike raser, kulturer og religioner. Gjennom årtusener har de formet hver sine verdener som i mange tilfelle knapt nok har visst om hverandre.

Men i våre dager skjer det noe med menneskeheten. Den tvinges sammen i et skjebnefellesskap. Et kjempeuhyre reiser seg langsomt i horisonten, så stort at det snart må sees av alle mennesker på denne klode. På en merkelig måte demrer det en gammel sannhet: menneskeheten er én. Det vokser fram en lengsel etter enhet og helhet, en lengsel som for mange blir til et regelrett rop om frelse.

«Har vi noe valg?» sa new-age-tilhengeren på Mandalasenteret i Gausdal. Jeg hadde spurt om hvordan det gikk til at han kom med i New Age. Han formet handa si som en kniv mot strupen: «Enten skjer det en radikal bevissthetsforandring av hele menneskeheten eller så er vi alle ferdige». For ham lå løsningen i en new-age-økософи, en lære om harmoni med verdensaltet og harmoni med naturen. Alt henger så inderlig sammen, og han var selv en del av denne helheten, forklarte han. Og mens han snakket praktiserte han en av de viktigste sakramentale handlinger for å oppnå nettopp det som han snakket om. Han fortærte – sammen med meg – et herlig vegetarmåltid, fremstilt av økologisk dyrkede grønnsaker, og tilberedt og servert fra Mandalasenterets utmerkede kjøkken.

«Har vi noe valg...?» Min venn på Mandala så bare to muligheter. New Age eller total fortapelse. Samtalen ble brutt før jeg fikk presentert for ham en helt annen løsning på menneskehetens problem: det vi kunne kalle en kristen 'økosofi', en kristen «visdom om verdenshusholdningen», en visdom og en innsikt om livet på jorda, og – ikke minst – om livet på den nye jord. Jeg vil i det følgende bringe fram noen tanker om dette. Jeg føler meg ikke kompetent til å servere et ferdig system, en komplett kristen økosofi. Men jeg vil gjerne peke på utfordringen fra New Age, og hvordan det aktualiserer vitale sider i det bibelske budskap jeg bringer fram de følgende tanker – forholdsvis spontant og ustrukturert foreløpig – i håp om at vi må rustes til på en bibelsk måte å møte den frelselengsel som manifesterer seg i dag. Ofte der man minst skulle vente det, blant Vestens såkalt «sekulariserte» mennesker, finner vi denne lengsel, dette rop etter en redning fra verdens undergang.

Hva er New Age?

Om New Age kan vi innledningsvis si at den rommer to retninger, som delvis står i sterk spenning til hverandre. På den ene side står *selvet* i sentrum (ofte kritisk omtalt som «narsissisme», selv-forgudelse). På den andre siden finner man et globalt engasjement, det de selv kaller «planetarisk bevissthet». Vi kan altså si at New Age rommer både en «psyko-religiøsitet», og en «øko-religiøsitet».

Begge retninger tror at en «Ny Tid» gryr, som gjør ende på makt-kirkens religiøse arroganse. Frelseskraften («Kristus-bevisstheten») i menneskets egen natur – så lenge holdt bundet av kirkens syndelære – skal nå endelig forløses. De er altså mot kirken, men for «Kristus».

Fiskenes Tid (kristendommens tid) er forbi og skal avløses av Vannmannens. Den gamle «Vårherre»-guden passer ikke lenger inn, men avløses av et mer eller mindre upersonlig guddomsprinsipp som gjennomstrømmer alt, og klarest fornemmes i menneskets egen innerste natur, i seksualiteten, og i Moder Jord, «Gaia».

Historisk skissert er New Age *fase tre* i nyreligiøsiteten. Fase en var teosofi/antroposofi rundt århundreskiftet, med forgudelsen av menneskets Selv («Atman») – etter indisk og okkult mønster. Fase to var oppblomstringen av tallrike bevegelser og sekter under og etter hippie-tiden på 60- og 70-tallet. På 80-tallet kommer så fase tre. Det er en allmennreligiøs massebevegelse, uten begynnelse og uten ende, der alt skal forenes i en helhet («holisme») og hvor målet er høyere bevissthetsopplevelser, harmoni i meg selv, i naturen og i hele kosmos.

Fase fire – i nittiårene – vil antakelig bli at New Age sprenkes i to

uforenlige retninger. De mest økologisk bevisste vil bli forholdsvis skeptiske til meditasjon, ja mange har allerede åpent tatt avstand fra Østens spiritualistiske virkelighetsforståelse (at jorda, naturen og menneskelegemet er en illusjon). Og de knytter istedet sterkere an til den kristne tankeverden, spesielt Bergprekenen, og åpner opp for et personlig gudsbegrep (f.eks. David Spangler). Men denne «grønne New Age» vil muligens bli noe mindre utbredt enn det folkelige, narsissistiske og – i deres øyne – vulgære Vannmann-hysteri og healing-svermeri. Og det vil bli mer og mer klart – innenfor New Age selv – at man her har å gjøre med to uforenlige virkelighetsbilder i grunnleggende konfrontasjon.

New Age vil således komme til å oppleve at den holistiske drøm vil sprekke, også innenfor bevegelsen selv. Symptomet på dette ser vi allerede her hjemme i Norge på den måten at det blir vanskeligere og vanskeligere å finne noen som fullt ut regner seg selv som «New Age», mens utallige sier at de sympatiserer med noen av idéene, slik som f.eks. Erik Dammann gjør.

Grupperinger som tar negativt standpunkt til New Age

New Age-bølgen har fått adskillige folk utenom kirken til å heve øyenbrynene. Og de reagerer forskjellig. Dagbladet har latterliggjort healing og New Age helt siden det blomstret opp på begynnelsen av 80-tallet. Og de fulgte opp høsten 88 med en hel førstesides skandale-oppslag om Rita Westviks gigantiske planer om «Oslo Discovery Center» til 160 millioner (13/10 88).

Det er tydelig at mang en religionsbekjemper klør seg i hodet i møte med den framstormende nyreligiøsitet. Det var jo ikke *dette* som skulle skje etter at avkristningen endelig var blitt et faktum!

Humanist, organet for Human-etisk forbund, har viet saken større og større oppmerksomhet, sist med et helt temanummer om New Age (6/88) som rommer adskillige gode og innsiktsfulle artikler. Man er nærmest fortvilet over det som skjer.

«...forestillinger knyttet til New Age-bevegelsen har slått rot blant «vanlige» nordmenn. Det ser ut til at okkultismen er iferd med å fortrenge «kristeligheten» som folkereligiøsitetens meningsleverandør.

...For mange oppleves dette som litt av et sjokk. Man har forestilt seg at når tradisjonell, institusjonalisert religiøsitet mistet sin innflytelse over sjelene, ville fornuften og humanismen seire. Denne utviklings-

optimismen er det all grunn til å revidere.» (Terje Emberland i *Humanist* 6/1988, p.38).

Enhver som ser på religiøsitet som «griller» man må befris for, vil nødvendigvis forregne seg. Den som ikke forstår at religiøsitet har å gjøre med det dypeste i selve menneskenaturen, vil aldri forstå hva mennesket er, uansett hvor mye man kaller seg humanist eller human-etiker. Vil man frarøve et samfunn dets religiøse arv uten å fylle tomrommet med annet enn – som det heter i lederartikkelen – «sunn fornuft» og «vitenskap», vil man direkte være med på å legge forholdene til rette for *alternative* former for religiøsitet. Det burde Human-etisk forbund ha skjönt. Men de vil ikke skjønne det før de innser at deres bilde av mennesket er for snevert. Mennesket er uheldelig religiøst. Ja, i det moderne avkristnede samfunnet viser det seg som desperat religiøst.

Så desperate blir enkelte unge mennesker at de bruker alle sine penger på årelange pilgrimsreiser til India for å finne livets mening. Tusenvis har gått til grunne. De er ikke gale. Men de søker på gal måte, i gal retning. Man finner ikke Gud i seg selv, uansett hvor mange hellige byer man besøker. Disse mennesker er, i all sin desperate søken etter det viktigste i tilværelsen, dypt menneskelige.

Det blir spennende å se om denne nye fronten i human-etikerens polemikk vil få følger for deres generelle synspunkter. Noen virkelig hjelp vil human-etikerene ikke kunne yde det moderne fremmedgjorte mennesket, med deres nåværende ideologi. Og liksom for å være helt sikre på å kaste ut ethvert barn som måtte befinne seg i badevannet, forkaster de ikke bare enhver form for religion, men hele parapsykologien med det samme. Her teller bare «seriøs forskning», og hva som faller innenfor og utenfor dette, defineres av redaksjonen i *Humanist*.

Dagbladet og Human-etisk forbund har gitt vesentlige bidrag til sekulariseringen av det norske samfunn. At avkristningen likevel har gått seinere hos oss enn i våre naboland skyldes etter min mening vårt frivillige lekmannsarbeid i de kristne organisasjoner, og dens livskraftige pietisme. Nå spørres det bare om denne fromhetstradisjon vil være istand til å møte utfordringene fra den nye tid. Forhåpentligvis vil man ikke være like handfalne som i Human-etisk forbund.

Når det gjelder praktiske eller ideologiske forslag til utbedring av den krise New Age er et symptom på, er det nevnte temanummer kjemisk fritt. Det er tydeligvis fortsatt slik i Human-etisk forbund at man først og fremst er *mot*, ikke for. Og mens humanetikerne sloss mot New Age, kan vi kristenfolk kanskje puste litt på akkurat i *den* konfrontasjonen...?

Noe underligere er den skarpe reaksjonen mot New Age fra antroposofisk hold. Her er bakgrunnen en helt annen, nemlig at «frende er frende verst». New Age bygger i virkeligheten veldig sterkt på antroposofiske idéer. Spesielt ser vi dette hos George Trevelyan, bevegelsens hovedtalsmann i Europa. Men dette hjertelige forhold er ikke gjensidig. Under overskriften «New Age-fascisme» fyrer Karl Milton Hartveit løs på bevegelsen i sin kronikk i Aftenposten 20/12 1988 (jfr. tidsskriftet *Arken* 4/1985). New Age rommer totalitære tendensen av globalt format og er anti-individualistisk, sier han.

I sin bok *Den okkulte løøsning* (Oslo 1988) lanserer han «esoterisk kristendom» (= gnostisisme og antroposofi) som vegen ut av uføret. Men med sin uklare skapertro og ambivalente holdning til den fysiske virkelighet, minner antroposofien selv altfor mye om det den vil bekjempe. Den vil – all sin idealisme til tross – aldri kunne stå fram som noe virkelig forløsende alternativ i denne livssynsduellen. Den er forøvrig også meget autoritær på sin måte, med den avdøde Rudolf Steiner som ufeilbarlig læremester i alle vesentlige spørsmål. Bare det å ville diskutere hans synspunkter er et tegn på åndelig umodenhet, heter det her.

Det er greit å avvise - men hvilket budskap har vi istedet?

Dagens religiøse forvirring i Vesten har minst fire grunner: sekularisering, pluralisering, kirkelig utilstrekkelighet og truende globale katastrofer. Alle disse momenter er vevd sammen i det moderne menneskets bevissthet. Og resultatet kan samles i ett ord: fremmedgjøring, eller sagt annerledes: Jeg vet ikke hva jeg skal sette min lit til. Dette er en fundamentalkrise i den menneskelige eksistens – som kan få fundamentale følger. Når jeg ikke har tro på noe som helst, blir alt grått og likegyldig.

Man taler i denne sammenheng om det «postmoderne» samfunn. Man kan med like stor rett snakke om det «post-sekulære» samfunn. Akkurat når man trodde at religionens tid var forbi, blomstrer den fram i nye varianter. Og forvirringen blir enda større.

«Om noen sier jeg står til ansvar for noen Gud – i så fall hvilken religions Gud?», sier det sekulariserte og pluraliserte menneske. Og man føyer til «De kristne bør ihvertfall ikke snakke for høyt om kjærlighet, så mye blod som de har på hendene». «Dessuten går verden snart under, enten i atomkrig eller forurensing. La oss ete og drikke for imorgen dør vi.» Dette er det mange som prøver å si idag, noen i angst, andre i kjekk protest.

Men jeg våger å påstå: intet menneske kan klare å si dette uten å miste

noe av sin menneskelige integritet. Mon det allikevel ikke skulle finnes ett eller annet å tro på, bak horisonten for vår erkjennelse – «bak tid og rom»? Mon der ikke dypest sett allikevel skulle være forskjell på godt og ondt, en åndelig verden av lys og en åndelig verden av mørke, hvor jeg må velge standpunkt?

Dersom den jevne kvinne og mann virkelig tok til seg den postmoderne parole om at alle verdier er døde, ville hele samfunnet falle i grus – kanskje framfor føttene på «den sterke mann» som nettopp venter på at forvirringen blir så stor at han kan ta over. Det er nok av religiøs-politiske messiaser innenfor den nyreligiøse arena som er mer enn villige til dette. Når menneskets krise blir stor nok, griper det til slutt hvilken som helst løsning om det så skulle være en nyreligiøs Hitler.

Jeg er blitt fremmed for min religiøse arv, har ikke noe ståsted. Jeg har ikke noe nærmiljø, ikke noe annet å støtte meg til enn TV-apparat og ukeblad. Jeg har ingen mening om noe som helst, og er selv iferd med å bli meningsløs. Jeg har mistet evnen til nærhet. Jeg «kjenner» snart ikke annet enn kjendiser. Troen, drømmen og mysteriet er i ferd med å bli borte. Det er ikke bare våre skoger som gråner, men også selve menneske-sjelen. Intet er lyst eller mørkt lenger, bare grått. Har Bibelen noe å si som går rett inn i denne situasjon?

Tilbe mysteriet bak mysteriet!

«Han har bredt nordhimmelen ut over ødet,
hengt jorden opp over det tomme rom.

Vannet innhyller han i skyer,
og skylaget revner ikke under det.

Han stenger for utsynet til sin trone
når han brer sine skyer ut under den.

Han har trukket opp himmelranden over havet,
der grensen går mellom lys og mørke...

Se, dette er bare randen av hans verk;
det er som å høre et hviskende ord.

Hvem kan da fatte den torden som lyder
når han gjør storverk?»

(Jobs bok 26,7-14)

Her er mye å meditere over, som gjør at jeg kan oppleve *helheten* i den tilværelse jeg er satt inn i. Med en forbausende moderne uttrykksmåte føres vi inn i en dyp *undring* over det kosmos vi tilhører, over den

planet vi bor på – slik det tar seg ut for oss når vi betrakter våre omgivelser fra vårt eget ståsted, slik det tar seg ut når jeg, selv et stykke natur, betrakter naturen omkring meg.

Og samtidig får vi vite at dette fantastiske bare er «randen av hans verk». Det er naturens hviskende profeti om noe enda større: den ufattelige engangshendelse som «skjedde i de dager» da Gud selv lot seg føde inn i verden – som et stykke legemlig natur. Det tordnende oppgjør med verdens synd på Golgata. Oppstandelsens majestetiske manifestasjon av lysets seier over mørket. Og Kristi gjenkomst – som lyn fra himmelbryn til himmelbryn. Det er dette som dypest sett er «den torden som lyder når han gjør storverk».

Jeg er på mange måter fascinert over den kombinasjon av naturglede og gudslengsel vi finner i Dammanns bok, *Bak tid og rom*. Og jeg håper at riktig mange andre også vil la seg fascinere. Naturens og fysikkens mysterier peker på en evighetsdimensjon bakenfor «himmelranden over havet der grensen går mellom lys og mørke» – for å sitere Job. Men hans bok når bare til «randen» av Guds verk. Selv om hans bok på mange måter er dypt religiøs, så når den ikke fram til det avgjørende: tilbedelsen.

Tilbedelse vil si personlig hengivelse til Skaperen av alle mysteriers mysterium – i skrekkblandet fryd. Jeg kan lovprise, selv om jeg overvelder av alt det jeg ikke forstår – for jeg vet at det er en grunnleggende barmhjertighet bak vår tilværelse. Jeg kan lovprise, selv om jeg vet at også jeg har blod på hendene, fordi det største av alle storverk Gud har gjort, var å vaske bort dette blod med sitt eget blod.

I de siste 5 kapitlene av den gamle visdomsfortellingen i Jobs bok (kap.38-42), faller alt på plass igjen etter hans store krise. Han finner tilbake til helheten. Det skjer ved at han betrakter naturens underverker, og tillitsfullt påkaller Ham som er Mysteriet i egen person:

«Før hadde jeg bare hørt om deg, men nå har jeg sett deg med egne øyne.» (42,5)

Og igjen kunne Job ta i sin munn det som var hans livs motto fra begynnelsen av:

«Naken kom jeg fra mors liv, naken vender jeg tilbake. Herren gav, og Herren tok, Herrens navn være lovet!» (1,21)

Jorda skal bli ny!

Det handler om planeten jorda, denne frittsevende, frodige kule over det tomme rom. Det handler om meg selv. Dette er de to viktigste tema for dagens menneskehet – og for New Age.

Også Bibelen handler – fra første til siste bok – om jorda, dens tilblivelse, dens aktuelle tilstand og dens framtid. Det står mye mer i Bibelen om jorda enn om himmelen. Og mange kristne er lite klar over hvor viktig jorda er for selve frelsen. Å bli salig vil si å «arve jorda» heter det i saligprisningene i Bergprekenen. Her har vår forkynnelse vært altfor svak. Vi har snakket mye om at «himmel og jord skal forgå», men lite om at denne samme jord skal gjenfødtes og forløses. Uten jorda, ingen frelse. Gud vil ikke at hans skaperverk blir tilintetgjort. Hun hadde rett jenta som skrev i barnetimeboka 1988:

«Akkurat nå sitter jeg på en stein ute i hagen vår. Sola skinner, det er varmt og godt. Av og til kan man såvidt merke et svakt vindpust. Ellers er det helt stille...

Slik opplever jeg naturen en forsommerdag, og slik ønsker jeg også at de som kommer etter meg skal få oppleve den... Derfor må vi ta vare på jorda vår. Vi har bare en, den ikke skiftes ut for penger, ei heller for all verdens rikdommer og skatter!

Gud har gitt oss et helt fantastisk skaperverk, men vi må selv ta hånd om det... Jorda er ikke engangs! Den er nødt til å holde evig, for vi har ikke fler!» (*Forurensing. Barn og ungdom om miljøvern.* Miljødepartementet/NRK P1, 1988).

I denne 120-siders boka, full av gripende vitnesbyrd fra en oppvoksende slekt i forurensingskrise, kommer sannheten på bordet. Dette er hva barn er opptatt av. Men ordet Gud nevnes kun en gang i hele boka.

Og det er vår skyld, tror jeg, vi som sitter her, og alle andre med ansvar for kristen undervisning og kristen oppdragelse i vårt land. Typisk for det gjengse kristne fromhetsmønster i våre kirker og bedehus er følgende kommentarer etter et langt foredrag om verdens miljøkrise: «Vel og bra alt sammen, men hva har alt dette med Jesus å gjøre?» «Denne jorda skal jo allikevel snart gå under, vi kan ikke bry oss så mye med den. Vi skal jo til himmelen». Jorda får seile sin egen sjø, bare vi blir frelst. Å tenke frelse adskilt fra jorda er noe dypt ubibelsk, selv om det kan lyde både fromt og åndelig.

Denne overåndelige frelsesforståelse er dessverre utbredt i endel kristne kretser. Og den gjør oss fullstendig handfalne imøte med New Age, ja, imøte med moderne mennesker i det hele tatt. Og den minner meg om en spesiell nyreligiøs profet, Adamski, som ser redningen fra verdens undergang i at hans menighet evakueres til en annen planet ved hjelp av romskip. *Frelse som evakuering*, evakuering fra jorda, er meget utbredt i kristne kretser, bare at de skal evakueres til himmelen.

Å si at vi skal «til himmelen» er greit hvis vi mener *den himmelske jord* («Den nye himmel og den nye jord»). I bibelsk språkbruk er «himmelen» Guds bolig, men ikke noe «sted» for vår frelsesstilstand. Det er den nye jord. At den er «ny», betyr ikke at Gud skal skape en jord nr. to. Nei, det er denne jord som skal nyskapes. Jorden i sin syndige skikkelse, etter syndefallet, skal få sin ende. Men det er den åndelige og miljømessige synd («forurensing» i dypeste forstand) som skal få sin ende. At det kan komme til å bli dramatisk nok, er en annen sak. Men noen «evakueringsfrelse» er det ikke tale om – bortsett fra at Gud vil berge oss fra undergangen, eventuelt ved at vi midlertidig «rykkes opp i skyene» (1. Tess 4,17). Vi for vår del har å engasjere oss mest mulig *imot* synden, i alle dens former, både av indre og ytre forurensing. Derfor ber vi også hver dag denne høyst jordiske bønn til Ham som er vår Far i himmelen:

«La din vilje skje på jorden som i himmelen ... Gi oss idag vårt daglige brød»

Hvor tanken om frelse bort fra jorda er utbredt, synes jeg det er helt forståelig at folk flest søker andre steder enn til kristne miljøer når de vil søke en religiøs løsning på menneskehetens problem i dagens verden. Og det er ille. For jeg vil påstå – som religionshistoriker – at det er ingen av verdensreligionene som taler så varmt om jorda som kristendommen. Det er ikke Bibelen det er noe i veien med, men det er vårt fromhetsmønster.

Bibelen fremstiller naturen som nesten personifisert, som av menneskets (fortsatte) syndefall ufrivillig er påført og stadig påføres store skader. Den «stønner og lider» under de nåværende forhold, og lengter etter å bli forløst (Rom.8,20-22). Jorda skal ikke tilintetgjøres, men forløses. Som ved enhver fødsel vil denne forløsning bli smertefull. Som kristne kalles vi til å være fødselshjelpere for denne nye tilstand på jorden – i visshet om at en lykkelig forløsning er i sikte. Og selv om det kanskje kan ta noe tid, så skal vi tålsomt og utrettelig kjempe for det gode.

«Salige er de tålsomme, for de skal arve jorden» (Matt.5,5)

«Frykt ikke, du åkerjord, fryd deg og vær glad!

For det er Herren som gjør storverk.

Frykt ikke, dere dyr på marken,

for beitene i ødemarken grønnes,

og trærne gir sin frukt» (Joel 2,22)

«Engelen viste meg nå en elv med livets vann,
klart som krystall» (Åp. 22,1)

«Alle levende skapninger som det kryr av,
skal få leve overalt hvor denne elven renner.

Det skal bli en mengde fisk.

For når dette vannet kommer dit,

blir vannet i sjøen friskt,

så alt kan leve der elven renner ut.»

Hvorfor skjønner ikke folk utenfor kirken at spørsmålet om miljø og forurensning har med Gud og Jesus å gjøre? Fordi vi selv ikke har forstått det, naturligvis.

Nå skal jeg ikke være urettferdig. Mange kristne har et integrert økologisk perspektiv i sin kristne identitet. Men det dreier seg gjerne om enkelte spesialister, f.eks. journalister i Vårt Land. Vi trenger en forkynnelse som gjør miljø-engasjement til noe normalt og naturlig i ethvert kristent fromhetsmiljø. Ja, jeg tror at kristne her generelt sett ligger etter mange andre miljøer det er naturlig å sammenligne seg med. I hvertfall ligger vi etter New Age.

Det trenges en revolusjon i den kristnes fromhetsliv. Alle vekkelse i kristenhetens historie har fokusert på det *personlige*. Det har med *meg* å gjøre. *Jeg* er fortaapt. *Jeg* trenger frelse. Og det er nettopp slik det er. Slik taler Bibelen også. Uten denne personlige dimensjon er all tale om vekkelse meningsløs. Samtidig er frelse i bibelsk forstand noe mer, naturligvis. Men i enhver kristen vekkelse ligger vekten med rette på meg, min framtid og mitt gudsforhold.

Og nå kommer vekkelsen. Men ingen vet om den blir kristen. Og jeg spår at den vil nå mot sitt klimaks rundt år 2000. 1988 har vekket oss opp. Jorda er kommet i åndenød. Øksa ligger ved roten av treet. 1988 ble det året da jeg skjønnte at miljøkrisen gjelder *meg*.

«What on Earth are we doing» spør tidsskriftet *Time* i sitt første nummer på nyåret 89, og erklærer jorda som det store tema i det året vi går inn i. Tiden er kort, men enda er det tid til å vende om – hvis vi ser sannheten i øynene og bærer kostnadene som skal til. Hvis ikke, er katastrofen uunngåelig. Slik taler profetene i det postsekulære samfunn.

Biosfæren har en viss selvrensende effekt, forklarer de. Den kan tåle en viss mengde kontinuerlig forurensning. Men går det over et visst nivå, kommer det et totalt økologisk sammenbrudd for jorda som helhet. Og det er denne grense vi nå nærmer oss. Da går det mot et sammenbrudd for alle Guds skapninger, også meg. Da blir det *mitt* drikkevann som blir helsefarlig, skogen rundt *min* by som dør.

Som skjebnessvangre øksehugg kommer den ene nyhetsoverskriften etter den andre i våre hjemlige aviser: «Året da det ble alvor» (Intervju med statsministeren i Vårt Land 31/12 88). «Verdiene er forlengst døde» (Intervju med Kaj Skagen i Aftenposten 20/12 88) «Hogg skadd skog!» (Nationen 4/1 89). Av de siste forskningsresultater går det nemlig fram at bare halvparten av norske bartrær er helt friske. Situasjonen i Norge er like ille som i Tyskland, viser det seg. Nå anbefaler de fremste norske eksperter storstilet nedhugging som eneste botemiddel. Og nå som vi trenger skogen til å motvirke karbondioksyd og drivhuseffekt. Dersom jeg har andre interesser her i verden enn å sitte inne og se på TV, så innser jeg nå at miljøkriser gjelder meg.

Forkynnere i bygd og by må spørre sine tilhørere: Elsker du jorda, denne planet som Gud i begynnelsen skapte til å være en Edens Hage, vår bolig for tid og evighet?

Jorda er noe organisk, levende – ja nesten personifisert. Livet er «besjelet» like ned til den minste mikrobe. Den har «livsånde». Derfor er det rett og godt når du føler et «personlig» forhold til et landskap du er glad i, til rådyrene som koser seg i lia, til laksen som søker oppover samme elva den ble klekket ut i flere år tidligere, til fluesnappereren som vender tilbake til fuglekassa di, den samme år etter år, til vårens tallrike vidunder i din egen hage. Men du gir ikke æren til laksen, rådyret eller fluesnappereren. Du tilber ikke naturen. Du fryder deg over den og gir æren til Ham som alene tilkommer «makten og æren i evighet».

Den mysteriøse livskraft i naturen er ikke Gud, slik panteister og New Age-tilhengere tror. Men den er gitt av Gud, han som «fornyder jordens overflate» og gleder seg over det mangfoldet han har skapt og oppholder (Salme 104,29-31). Herlig natur er intet mindre enn et uttrykk for Guds sprudlende glede. Og denne prektige natur er – sammen med menneskene – med på den kosmiske lovsang til Skaperens pris, storslagent beskrevet i salme 148:

«Lov ham, sol og måne,
Lov ham, hver lysende stjerne!
Lov ham, du høye himmel,
du vann som er over himmelen!

...Lovsyng Herren fra Jorden,
store sjødyr og alle havdyp,
ild og hagl, snø og skodde,
du storm som setter hans ord i verk!

Dere fjell og alle hauger,
frukttrær og alle sedrer,
ville dyr og all slags fe,
krypdyr og flygende fugler!

De skal lovsynge Herrens navn,
for hans navn alene er opphøyet;
hans herlighet er utbredt over himmel og jord.

...Halleluja!»

Arild Romarheim: f.1946, cand.theol. MF 1978, religionsvitenskapelige studier og forkynnervirksomhet 1972-1973, fra 1974 vit.ass. og fra 1977 fakultetslektor/førstelektor i religionsvitenskap ved MF, kortere studieopphold i India 1979 og i California 1986. Har utgitt flere religionshistoriske bøker, særlig om nyreligiøsitet.

New Age as a challenge to a Christian understanding of nature.

The author describes the ecological crisis as a challenge for Christians to formulate a viable theology of nature. In New Age there seems to be tensions between an interior spirituality and a more active outgoing concern for the world. Christians must abandon their one-sided emphasis on salvation as an individualistic spiritual fact, and rediscover the world (God's creation) as the arena for Christian commitment and for God's redeeming work.